

ילד יושב בין הריסות ביתו. הריסות מבנים בקהילה הבדואית אום אל חייר שבחברון. 29 באוקטובר. OCHA.

הושפעו מהריסת המבנים בדרך אחרת. התפתחות זו מעלה מחדש את החששות לגורלם של למעלה מ-3,000 מבנים בבעלות פלסטינית באזור C שכנגדם תלויים ועומדים צווי הריסה, שאותם ניתן להוציא אל הפועל בכל עת.

במהלך החודש, המשיך המחסור בהגנה פיזית הולמת על אזרחים להוות מקור לדאגה: מאז פתיחתו של מסיק הזיתים השנתי ב-10 באוקטובר, סבלו פלסטינים העוסקים במסיק במטעי זיתים הסמוכים לחלק מההתנחלויות מתקריות חוזרות ונשנות של איומים ותקיפה פיזית מצד מתנחלים, למרות פריסתם של כוחות צה"ל בנקודות חיכוך שונות. באותה עת, נתקלו פלסטינים המתגוררים באזורה של העיר חברון המצוי בשליטת ישראל (אזור H2) בגל של אלימות מצד מתנחלים, לאחר שהמתנחלים פתחו במספר התקפות בעקבות ניסיון של רשויות ישראל לפרק מאחז. בנוסף, דווח במהלך אוקטובר על מספר תקיפות מצד ישראלים כנגד פלסטינים ורכושם במזרח ירושלים. מרבית התקריות התרחשו במהלך חגי ישראל. מספר הפלסטינים שנפצעו בידי כוחות הביטחון של ישראל במהלך פעילות צבאית, לרבות סריקות ומעצרים, ירד ב-20% בהשוואה לממוצע החודשי שנמדד מאז תחילת השנה. בסך הכל, במהלך אוקטובר, נהרגו ארבעה פלסטינים, ביניהם ילד אחד, ו-109 נפצעו, ביניהם 16 ילדים, בתקריות אלימות הקשורות לסכסוך הישראלי-פלסטיני.

תוכן העניינים:

הגנה על אזרחים.....	2
גישה ותנועה.....	5
בריאות.....	8
מים ותברואה.....	8
תנאים סוציו-אקונומיים.....	8
חינוך.....	9
מימון הומניטרי.....	9

סקירת נושאים עיקריים

למרות שהפסקת האש בין ישראל ורשויות חמאס בעזה נמשכה בחודש אוקטובר, שגרת החיים של האוכלוסייה נותרה קשה. לא חל שיפור בתחום הגישה של בני אדם דרך מעברי הרצועה, אשר נותרו פתוחים למעבר חולים, עולי רגל ואנשי עסקים בכירים בלבד. יתירה מכך, כתוצאה מסגירת המעברים במהלך חגי ישראל, בין יתר הגורמים, חלה ירידה בשיעור של 30% במספר המטענים (מטען = משאית עם נגרר אחד) שנכנסו לעזה, בהשוואה לחודש ספטמבר, והאיסור הגורף על הייצוא נותר בעינו. מאז כניסת הסכם הפסקת האש לתוקף, חל גידול במספר סוגי הסחורות שכניסתם מותרת, אולם הכמויות המוגבלות, בשילוב עם המחסור בפריטים חיוניים אחרים, מנעו כל שיפור משמעותי בתחום הכלכלה והשירותים. עקב ההגבלות החמורות על תנועת הסחורות דרך המעברים הרשמיים, המשיכו המנהרות שמתחת לגבול עזה-מצרים לשגשג ולאפשר את כניסתן של סחורות שלא היו זמינות בכל דרך אחרת, הכוללות דלקים. בעוד שתופעת המנהרות תורמת להקלה מסוימת על האוכלוסייה, היא גרמה לנפגעים פלסטינים רבים כתוצאה מהתמוטטות מנהרות ותקריות קשורות אחרות; באוקטובר, נהרגו שמונה פלסטינים בניסיונות אלו. יתירה מכך, הסבירות שתנועת הסחורות דרך המנהרות תביא לשיקום הכלכלה הנה נמוכה.

במהלך אוקטובר, המשיך הקרע השורר בין רמאללה לעזה לגרום לשיבושים באספקת השירותים לאוכלוסיית עזה. המחלוקת הפוליטית, שהשפעותיה החריפו כתוצאה מהסגר, והקפאת מיזמי הפיתוח הסבו נזקים חמורים למערכות הבריאות של עזה. על מנת לספק מענה להשפעה השלילית של גורמים אלו, קיים צורך בפעילות שתאפשר התאוששות מוקדמת בת-קיימא ובעבודת פיתוח בשיתוף עם משרד הבריאות הפלסטיני (MoH). ממידע מוקדם עולה כי מאז תחילת השביתה במערכת הבריאות, חלה ירידה משמעותית, בין היתר, במספרם הכולל של החולים שאושפזו בבתי החולים, במספר החולים שקיבלו טיפול במרפאות החוץ ובמספר הניתוחים שאינם מצילי חיים. בעקבות שביתת עובדי מחלקת ההפניות לטיפול רפואי בחו"ל, חלה ירידה בשיעור של 50% כמעט במספר הבקשות לקבלת טיפול רפואי דחוף בישראל ובגדה המערבית. בנוסף, למרות שמשרד הבריאות ברמאללה קיבל החלטה לחדש את התיאום שיאפשר כניסה של תרופות לעזה, טרם התקבלו משלוחי תרופות והדבר גורם לעלייה משמעותית במספר פריטי התרופות החיוניים המצויים במלאי חסר. לבסוף, רשות המים של עזה ממשיכה להתמודד עם היעדר אספקה שוטפת של דלק. המחסור בדלק, המשבש באורח חמור את פעילות מתקני הטיפול במי שופכין, מעלה חששות בנוגע להצפה אפשרית במהלך תקופת הגשמים העומדת בפתח.

אירועי חודש אוקטובר המחישו את פגיעותם של פלסטינים המתגוררים או המעבדים אדמות במזרח ירושלים ובאזור C של הגדה המערבית, שבהם מצויים תחומי הבנייה והתכנון בשליטתה המלאה של ישראל. לאחר הפוגה בת שישה חודשים, שבו רשויות ישראל להרוס בתי מגורים מאוכלסים בגין היעדר אישורי בנייה. כתוצאה מכך, כ-140 פלסטינים, ביניהם 80 ילדים, נעקרו ממקום מגוריהם או

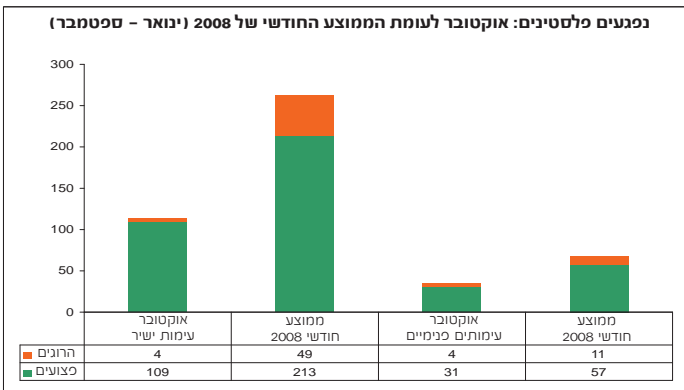
פלסטינים בידי כוחות הביטחון הישראליים במהלך הפגנות מחאה נגד הגדר שנערכו בשני כפרים אלו שבנפת רמאללה, נתון זה מייצג עלייה בשיעור של 36% ביחס לחודש ספטמבר 2008.

בנוסף, שלושה חיילי צה"ל נפצעו מפגיעת אבנים שיידו המפגינים ודווח על מספר מקרים של שאיפת גז מדמיע בקרב המפגינים (אינם נכללים במניין הפצועים). את מספר הפצועים הנמוך יחסית במהלך הפגנות מחאה נגד הגדר שנערכו בספטמבר ובאוקטובר, בהשוואה לחודשים קודמים (למשל, 96 באוגוסט, 113 ביולי), אשר תרם לירידה במספר הכולל של מקרי הפגיעה בגדה המערבית, ניתן לייחס לירידה בתדירות ההפגנות מבסיס כמעט יומי לבסיס שבועי, הנובעת בחלקה מתחילתה של שנת הלימודים בחודש ספטמבר. יחד עם זאת, יש לציין שמאז יולי 2008, בנוסף לפגיעות במהלך הפגנות, עשרות פלסטינים תושבי כפרים אלו נפצעו במהלך פעילות צבאית שנערכה לפני ההפגנות או בעקבותיהן. באוקטובר, נפצעו שבעה בני אדם במהלך פעילות צבאית בכפר נעלין והמספר הכולל של מקרי הפגיעה הנובעים מתקריות הקשורות במישרין או בעקיפין להפגנות מחאה נגד הגדר עלה ל-19. לפני מאי 2008, אז פרצו הפגנות המחאה, לא נפצעו פלסטינים בכפר נעלין כתוצאה מפעילות צה"ל.

יש לציין כי הירידה בכמות העימותים הפנימיים ברצועת עזה באוקטובר הובילה לירידה משמעותית במספר ההרוגים כתוצאה מעימותים מסוג זה (17 בספטמבר לעומת 3 באוקטובר), בעוד שמספר ההרוגים כתוצאה מעימותים פנימיים בגדה המערבית נותר ללא שינוי (הרוג אחד, הן בספטמבר והן באוקטובר).

חברון: גובר החשש בנוגע להפרת זכויות

טבלה 1: מספר ההרוגים והפצועים הפלסטינים באוקטובר, לעומת הממוצע החודשי של 2008

בנוסף, גובר החשש למצבם של הפלסטינים שנעצרו באזורים שבהם הציבה הרש"פ לאחרונה כוחות ביטחון רבים נוספים. בנפת חברון, שם התבצעה פריסת כוחות, עלו האשמות בנוגע להפרת ההליך החוקי וטיפול לא הולם בעצורים החשודים בהשתייכות לחמאס, בעקבות מעצרים של 95 בני אדם באוקטובר.

במהלך החודש, הוגבלה הגישה למזרח ירושלים ולישראל של פלסטינים תושבי הגדה המערבית הנושאים היתרים מיוחדים, עקב הסגר הכללי שהוטל במהלך חגי ישראל. בנוסף, במהלך החודש לא אפשרו רשויות ישראל לצוותים רפואיים ולחולים הנושאים היתרים תקפים גישה לבתי חולים במזרח ירושלים דרך מחסומי כלי הרכב הממוקמים על שני נתיבים ראשיים המובילים אל העיר, ואילצו אותם להשתמש במחסומים המיועדים להולכי רגל, שהנם עמוסים לעתים קרובות והמעבר בהם כרוך בעיכובים ממושכים. הגבלה זו גרמה לשיבוש אספקת שירותי הבריאות; חולים המצויים במצב קשה נאלצים כיום לעמוד בתורים ארוכים, לחצות את המעבר כרגל ולחפש אמצעי תחבורה בצדו השני. עיכובם של רופאים ואחיות במחסומים גרמה לשיבוש אספקת השירותים הרפואיים בבתי החולים.

במהלך אותה תקופה, הוטלו הגבלות נוספות בעיר חברון, ביניהן סגירת הנתיב הראשי המחבר בין העיר לבין מסוף הסחורות בתרקומיה. נתיב זה נפתח בחודש אוגוסט במסגרת סדרה של צעדים שנועדו להקל את תנועת הפלסטינים, מבלי להסיר את התשתית הפיזית בשטח.

הגנה על אזרחים

צה"ל הרג שלושה פלסטינים בנפת רמאללה, ירידה במספר ההרוגים בתקריות של אלימות פנימית ברצועת עזה

במהלך ספטמבר, לא חל שינוי במספר הפלסטינים שנהרגו בתקריות הקשורות לסכסוך הישראלי-פלסטיני, בהשוואה לחודש ספטמבר (ארבעה הרוגים בגדה המערבית ואפס הרוגים ברצועת עזה) והוא נותר נמוך באופן משמעותי מהממוצע החודשי של 2008. יש לציין שלושה אירועים נפרדים שהתרחשו בנפת רמאללה, אשר במהלכם נהרגו שלושה פלסטינים מאש חיה שירו כוחות צה"ל. שניים מהאירועים התרחשו ב-14 וב-15 באוקטובר בקרבת ההתנחלות בית אל והסתיימו במותם של נער בן 17 וגבר בן 22, תושבי מחנה הפליטים אל גליאזון. האירוע השלישי התרחש באותו שבוע במהלך פעילות צה"ל בכפר מאליק, אשר הסתיימה במותו של פלסטיני בן 21. מצה"ל נמסר ששלושת הפלסטינים סיכנו את חיי החיילים והמתנחלים, מכיוון שהם נשאו בידיהם בקבוקי תבערה, אותם התכוונו ליידות. אולם חקירת נסיבות מותו של הגבר בן ה-22, שנערכה מטעם ארגון זכויות האדם הישראלי בצלם, מעלה ספקות בנוגע לגרסת צה"ל. לפי בצלם, אפילו אם ההרוג התכוון ליידות בקבוק תבערה, הוא לא סיכן את חיי החיילים מכיוון שהיה מרוחק מהם. ארגון בצלם פנה לפצ"ר בבקשה לפתוח בחקירה רשמית של האירוע.

למרות שבמהלך אוקטובר חלה ירידה במספר הפצועים בתקריות הקשורות לסכסוך הישראלי-פלסטיני (98 לעומת 130 בספטמבר), חלה עלייה במספר הפצועים שנפגעו במהלך הפגנות מחאה נגד הגדר שנערכו בכפרים בלעין ונעלין. במהלך החודש נפצעו 30

העצורים בעקבות גל מעצרים שביצעו כוחות הרש"פ

במהלך אוקטובר, עצרו כוחות הביטחון של הרשות הפלסטינית (רש"פ) בנפת חברון 95 פלסטינים החשודים בהשתייכות לחמאס. חלק מהמעצרים נערכו במהלך השבוע האחרון של החודש, לאחר פריסתם ברחבי הנפה של 550 אנשי כוחות ביטחון נוספים. פריסת הכוחות נעשתה בתיאום עם רשויות ישראל. מבצע המעצרים הורחב בעקבות חשיפתן של מעבדה כימית ומנהרה בעיר חברון.

גל המעצרים מלווה בחששות בנוגע להפרה אפשרית של זכויות העצורים, הנובעים ממספר רב של תלונות שהוגשו לוועדה העצמאית לזכויות האדם¹ (ICHR). לפי האמור בתלונות, לרוב העצורים לא נמסרה סיבת המעצר ולא ניתנה אפשרות להיפגש עם עורך דין או לקבל ביקורים של בני משפחה במשך 13 ימי המעצר הראשונים. יתירה מכך, חלק מהתלונות מצביעות על כך שחקירות העצורים כללו טיפול בלתי הולם מסוג זה או אחר. ICHR פתחה בחקירת הטענות.

הגנה על ילדים

באוקטובר נורה ונהרג נער בן 17 בידי כוחות צה"ל במחנה הפליטים אל ג'לאזון שבגדה המערבית ו-16 ילדים נוספים נפצעו בגדה המערבית וברצועת עזה במהלך תקריות הקשורות לסכסוך הישראלי-פלסטיני. במהלך 2008, נהרגו שמונים (80) ילדים פלסטינים, מתוכם 11 בגדה המערבית ו-69 ברצועת עזה. מקרי הפציעה בקרב ילדים כללו את הבאים:

- בן 14 הותקף ע"י מתנחלים ישראלים בעת שניסה למונע מהם למסוק זיתים מעצים הממוקמים על אדמת אביו (נפת חברון).
- ארבעה ילדים נפצעו בתקריות נפרדות מפגיעת כדורי מתכת מצופים גומי שירו כוחות צה"ל בכפרים בלעין ונעלין (נפת רמאללה).
- שלושה ילדים נפגעו משאיפת גז מדמיע במהלך הפגנות מחאה נגד הגדר שנערכו בכפרים נעלין ובלעין (נפת רמאללה).
- שני ילדים נפצעו בידי מתנחלים בשכם ובאזור 2H של העיר חברון.
- שלושה ילדים הוכו בידי חיילי צה"ל בבית לחם.
- ילד אחד נפצע מפגיעת אש חיה שירו כוחות צה"ל במהלך פעילות צבאית בטובאס (נפת ג'נין).
- ילד אחד נפצע לאחר שנפל מעץ, כתוצאה מפגיעת מיכל גז שירו כוחות צה"ל בכפר נעלין.
- נערה בת 16 מהעיירה חוזעה שבעזה נפצעה בתוך כיתה בבית ספרה, לאחר שכוחות צה"ל פתחו באש לעבר חקלאים פלסטינים.

בנוסף, נער בן 17 נהרג בנפת חן יונס מפגיעת כדור, לאחר שקבוצת תומכי חמאס ירו באוויר במטרה לגרש ילדים שיידו לעברם אבנים.

הריסתם של 42 מבנים כבעלות פלסטינית בנפות חברון ורמאללה, מתוכם 28 מבנים מאוכלסים, הובילה לעקירתם של 81 ילדים, ביניהם תינוקת בת שבוע, ממקום מגוריהם.

אלימות מתנחלים כנגד פלסטינים ותקיפת

חיילי צה"ל בעקבות פינוי מאחז

פינוי מאחז בחברון בידי צה"ל הוביל לגל של אלימות כנגד פלסטינים במהלך חודש אוקטובר. ב-26 באוקטובר, פינו כוחות צה"ל ומגי"ב את מאחז "חוות פדרמן" שמדרום להתנחלות גבעת החרסינה הסמוכה לעיר חברון. בעקבות הפינוי, ניקבו מתנחלים תושבי ההתנחלות אל רגיאבי שבאזור 2H של העיר את צמיניהן של 22 מכוניות של פלסטינים שחנו בקרבת ההתנחלות והשחיתו עשרים מצבות בבית הקברות "א-ראס" הסמוך. בנוסף, הרסו מתנחלים תושבי גבעת החרסינה חלק מגדר הביטחון המקיפה את היישוב, באורך קילומטר בקירוב, בעת שניסו להגיע אל בית פלסטיני סמוך; לאחר שלא עלה בידם להגיע אל הבית, הם יידו אבנים לעבר המבנה במשך שעותיים.

בתוך מספר ימים, מתנחלי גבעת החרסינה ותומכיהם הקימו פעמיים את המאחז מחדש. העימותים שהתחוללו בין המתנחלים וכוחות הביטחון במהלך פינוי המבנים החדשים הסתיימו בפציעתם של שמונה שוטרים ובמעצרו של שבעה מתנחלים (חמש נשים ושני גברים). גם הפעם הפנו המתנחלים את זעמם לעבר הפלסטינים ומתנחלים רעולי פנים תקפו שני בתי מגורים פלסטיניים באזור וגרמו לפציעתם של שלושה עיתונאים, אישה בת 95 ושלושה פלסטינים שהתגוררו באחד הבתים וכן גרמו נזקים למבנים. הריסת הגדר המקיפה את ההתנחלות במהלך הפינוי הראשון הקלה על המתנחלים להגיע אל הבתים.

אמצעי התקשורת הישראלים דנו בהרחבה בהיעדרה של אכיפה יעילה של החוק על המתנחלים ודיווחו כי חיילי צה"ל הונחו לנקוט יד קשה כנגד מתנחלים המשתתפים בהתקפות². בנוסף, בתגובה לתקיפות החיילים, דווח כי כוונת שר הביטחון הישראלי לצמצם את היקף מתן שירותים מסוימים למאחזים, אם כי לא מדובר באספקת מים, חשמל או אבטחה³.

אירועים אלו התחוללו בד בבד עם הדיווחים בדבר עלייה במספר התקיפות של חיילי צה"ל בידי מתנחלים ובדבר עלייה במפלס האלימות מצד מתנחלים כנגד פלסטינים. מספר התקריות עם מתנחלים הוכפל באוקטובר והגיע ל-50, לעומת 24 בספטמבר. מספר התקריות עם מתנחלים ומספר הפצועים כתוצאה מתקריות אלו, אשר תועדו ע"י OCHA במהלך עשרה החודשים הראשונים של 2008, הנו גבוה מהמספר הכולל שתועד במהלך כל אחת מהשנתיים הקודמות: 392 תקריות ב-2008, לעומת 291 ב-2007 ו-235 ב-2006.

גל התקפות כנגד פלסטינים תושבי מזרח ירושלים

במהלך אוקטובר, דווח על מספר התקפות מצד ישראלים כנגד פלסטינים ורכושם במזרח ירושלים. רוב ההתקפות נערכו במהלך חגי ישראל. בין התקריות, מספר ניסיונות מצד ישראלים לפרוץ לרחבת הר הבית, אשר במהלך אחד מהם נכנסו אל רחבת המסגדים כ-100 ישראלים, באבטחת כוחות הביטחון הישראליים, סיירו במקום ואף ערכו תפילה. במהלך האירועים, שלושה שומרים עובדי הוואקף המוסלמי הותקפו פיזית ושניים אחרים נעצרו בידי כוחות הביטחון הישראליים. בשתי תקריות נוספות שהתרחשו ב-9 באוקטובר, נפצעו שבעה פלסטינים לאחר שהותקפו בידי חרדים;

הריסה, אותם ניתן להוציא אל הפועל בכל עת.

במסגרת הצהרה בנושא הריסות המבנים, אמר רוברט סרי, המתאם המיוחד מטעם האו"ם, כי הוא "מודאג ביותר כתוצאה מחידושן לאחרונה של הריסות המבנים בגדה המערבית בידי רשויות ישראל", המתאם המיוחד קרא לישראל "לדבוק בהתחייבויותיה באמצעות הקפאת הריסות המבנים והגנה על האזרחים הפגיעים מפני עקירה ואובדן מקורות פרנסה".

דוחות חדשים בדבר השפעתן של ההגבלות שהטילה ישראל באזור C

מפה: אתר ההריסה במג'איה א-דיר. Google Earth.

במהלך אוקטובר, פורסמו שני דוחות מקיפים העוסקים בהיבטים שונים של ההגבלות שהטילה ישראל על השימוש בקרקעות באזור C של הגדה המערבית; האחד מטעם הארגון הלא ממשלתי הישראלי "במקום - מתכננים למען זכויות תכנון" והשני מטעם הבנק העולמי.

הדוח של "במקום" מתמקד במדיניות התכנון של המנהל האזרחי הישראלי בכל הנוגע לכפרים פלסטינים הממוקמים במלואם או בחלקם באזור C⁶. לפי הדוח, המנהל האזרחי מגביל את הבנייה הפלסטינית ברוב קהילות אזור C על סמך תוכניות לא מתאימות או לא מעודכנות שנוצרו בתקופת המנדט הבריטי בשנות ה-40 של המאה העשרים. לדברי "במקום", למרות שהמנהל האזרחי פרסם בשנים האחרונות "תוכניות מתאר" עבור מספר קהילות, אשר במסגרתן אמור להתאפשר מתן אישורי בנייה, תוכניות אלו מגבילות ככל האפשר את התרחבות הבנייה הפלסטינית. מן הדוח עולה כי מכיוון שכמעט ובלתי אפשרי להשיג אישור לבנייה באזור C, הפלסטינים נאלצים לבנות ללא אישורים למרות סכנת ההריסה.

לפי הבנק העולמי, ההגבלות על השימוש בקרקע שתוארו לעיל גרמו לפגיעה כלכלית קשה בפלסטינים, לא רק בקהילות קטנות הממוקמות באזור C, אלא גם באזורים A ו-B שבהם מתגוררת רוב האוכלוסייה הפלסטינית של הגדה המערבית⁷. בין היתר, מצוין הבנק העולמי את העובדה שהגבלות אלו גרמו ליצירת מחסור מלאכותי באדמות, אשר הוביל לעיוות שווקי הקרקעות; מכיוון שאזור C הפך לבלתי נגיש במידה רבה או לאזור שאינו מושך השקעות, עלו מחירי הקרקע באזורים A ו-B ובעיירות מסוימות, המחיריים הגבוהים מגבילים במידה רבה את ההתפתחות האורבנית והתעשייתית.

שישה נפגעו כתוצאה מתקיפה פיזית והשביעי, פלסטיני עובד עיריית ירושלים, נזקק לאשפוז לאחר שמשאיתו נרגמה באבנים במערב העיר.

תקריות אחרות שדווחו באוקטובר כללו ניסיונות להשתלט על אדמות במזרח ירושלים: בשעות הבוקר המוקדמות של ה-7 באוקטובר, הגיעו עשרות מתנחלים ישראלים אל אזור ראס שחאדה שבצפון העיר וניסו להשתלט על אדמה בשטח של 10 דונם, השייכת לפי הדיווחים למשפחות הפלסטיניות המתגוררות במקום. המתנחלים חרשו את האדמה ונטעו עצי זית בניסיון לתבוע בעלות על השטח ולהקים מאחז חדש במקום. מאוחר יותר, הגיעו תושבים פלסטינים למקום ועקרו את השתילים שנטעו המתנחלים. ב-12 באוקטובר, פתחו מתנחלים ישראלים בית כנסת חדש ברחוב אל וואד שבעיר העתיקה, בקרבת מסגד אל אקצה, על קרקע שנתפסה מידי הוואקף המוסלמי. עימותים פרצו בין תושבים פלסטינים לבין כוחות הביטחון, אשר הקימו מחסומים מסביב לעיר העתיקה במטרה למנוע מהפלסטינים גישה למקום. לא דווח על נפגעים או מעצרים.

צה"ל שב להרוס מבנים מאוכלסים בבעלות פלסטינית באזור 142: בני אדם, ביניהם 81 ילדים, הושפעו ישירות

לקראת סוף חודש אוקטובר חידשו רשויות ישראל את ההריסה של מבנים מאוכלסים בבעלות פלסטינית באזור C של הגדה המערבית, בגין היעדר אישורי בנייה. מאז תחילת אפריל 2008 לא נהרסו מבנים מאוכלסים באזור C: באוגוסט ובספטמבר נהרסו 36 מבנים לא מאוכלסים⁴ ו-29 דוכני רוכלים. במהלך אותה תקופה נמשכו הריסות המבנים במזרח ירושלים. בחודש אוקטובר נהרסו 42 מבנים בבעלות פלסטינית בקהילות בדואים שונות ו-142 בני אדם, ביניהם 81 ילדים, הושפעו מכך ישירות.

ב-29 באוקטובר הרסו רשויות ישראל שישה מבנים, מתוכם חמישה בתי מגורים, בקהילה הבדואית אום אל חייר הסמוכה להתנחלות כרמל שבדרום חברון, בגין היעדר אישורי בנייה. אירוע זה, שהתרחש שמונה חודשים לאחר שהמנהל האזרחי הישראלי הוציא צווי הריסה כנגד המבנים, הוביל לעיקירתם של 45 בני אדם, ביניהם 30 ילדים (וביניהם תינוק בן שבוע), ממקום מגוריהם.

ביום המחרת, ה-30 באוקטובר, הרסו רשויות ישראל 36 מבנים נוספים, מתוכם 23 בתי מגורים, בקהילה הבדואית מג'איה א-דיר שבנפת רמאללה⁵. מבנים אלו שימשו כמגוריהם העונתיים של 97 בני אדם, ביניהם 51 ילדים, בין החודשים אפריל ואוקטובר. במהלך החורף, התושבים עוברים בדרך כלל לאזור אל מוערג'את. בתי המגורים שנהרסו היו ממוקמים באזור שצה"ל הכריז "שטח צבאי סגור", בקרבת מאחז ("מצפה דני") השוכן בסמוך להתנחלות מעלה מכמש והמוגדר בלתי חוקי ע"י רשויות ישראל (ראו מפה להלן). כנין מיקומם בשטח צבאי סגור, הוציא המנהל האזרחי צווי פינוי כנגד דיירי המבנים ב-22 בספטמבר 2008. הדיירים עתרו לכג"ץ כנגד ביצוע הצווים אולם הריסת המבנים התבצעה לפני השימוע הראשון בנושא, אשר תוכנן להתקיים ב-2 בנובמבר.

התפתחות זו מעלה מחדש את החששות לגורלם של יותר מ-3,000 מבנים בבעלות פלסטינית באזור C שכנגדם תלויים ועומדים צווי

גישה ותנועה

עזה: ירידה חדה בהיקף הייבוא מישראל

במהלך אוקטובר, חלה ירידה בשיעור של 30% במספר המטענים שנכנסו לעזה דרך מעברי הסחורות, בהשוואה לחודש ספטמבר (2,823 לעומת 4,069). הירידה נובעת בחלקה מסגירת המעברים במהלך חגי ישראל. סוגי הסחורות שכניסתן מותרת המשיכו להיקבע ע"י ישראל, ולא ע"י הביקוש בשווקים. למעלה ממחצית המטענים המיובאים (54%) הכילו מצרכי מזון ו-20% נוספים הכילו חצץ, שבו לא ניתן לעשות שימוש ללא כמויות מתאימות של חומרי בנייה משלימים. היקף הייבוא שהתקבל במהלך אוקטובר מהווה 21% בלבד מזה של חודש דצמבר 2005 (13,430 מטענים), אשר קדם לבחירות למועצה הפלסטינית המחוקקת, ו-26% מזה של חודש מאי 2007, אשר קדם להשתלטות חמאס על רצועת עזה.

מאז כניסתו של הסכם הפסקת האש לתוקף ב-19 ביוני, הותר ייבוא של סוגי סחורות נוספים הכוללים, בין היתר, מלט, בגדים, צינורות פלסטיק ונעליים. יחד עם זאת, הכמויות המוגבלות, כשילוב עם המחסור בכריטיים חיוניים נוספים, מנעו כל שיפור משמעותי בתחומי הכלכלה ומתן השירותים. לפי הערכות ארגון הסחר הפלסטיני (פלטרדי), עזה זקוקה מדי יום ל-850 מטענים לפחות של סחורות הדרושות בשוק על מנת להתחיל בסוג כלשהו של התאוששות כלכלית, כלומר להרבה יותר מהיקף הייבוא הנוכחי (155 מטענים באוגוסט, 176 בספטמבר ו-123 באוקטובר). מאז פברואר 2008, חל איסור גורף על כל ייצוא מתוך עזה. לפי הערכות התאחדות התעשייתיים הפלסטינית (PFI), כתוצאה מההגבלות על הייבוא ומהאיסור על הייצוא, פועלים כיום רק 23 מבין 3,900 מפעלי התעשייה של עזה, מתוכם שישה מייצרים קמח חיטה, אחד מייצר בגדים והיתר עוסקים בעיבוד מזון.

המצב הכלכלי הידרדר עוד יותר עקב ההגבלות על כניסת מטבע זר, בייחוד שקלים ישראלים הדרושים לביצוע עסקאות שגרתיות, אל תוך הרצועה. לפי הערכות הבנק העולמי, מאז הטלת הסגר ביוני 2007, ירד היקף הפעילות הבנקאית בעזה מ-40% לכ-7% מכלל הפעילות הבנקאית הפלסטינית. בעיית המחסור במטבע זר נמשכת מאז שחלק מהבנקים הישראלים ניתקו את קשריהם עם עזה במסגרת הסנקציות הכלכליות שהטילה ישראל לאחר עליית חמאס לשלטון.

במהלך אוקטובר נמשכו ההגבלות על ייבוא הדלקים, חלה ירידה בשיעור של 40% ו-12% בכמות הסולר וגז הבישול, בהתאמה, ולא חל שינוי בכמות הבנזין והדלק לתעשייה, בהשוואה לחודש ספטמבר. בממוצע, הועברו 17% בלבד מכמות הבנזין, 41% מכמות הסולר, 43% מכמות גז הבישול ו-72% מכמות הדלק לתעשייה (המיועד עבור תחנת הכוח) שייבאו במהלך התקופה שקדמה לסגר.

עקב האספקה המוגבלת של דלק לתעשייה, ממשיכה תפוקת החשמל של תחנת הכוח של עזה (GBP) להיות נמוכה מהביקוש. בממוצע, מתירה כיום ישראל כניסה של 2.5 מיליון ליטרים של דלק לתעשייה, המיועדים עבור GBP, מדי שבוע, בעוד שהצריכה השבועית המשוערת היא 3.15 מיליון ליטרים. כתוצאה מכך, מסוגלת GBP להפיק 65 מגה-וואט בלבד, כלומר הרבה מתחת לתפוקה המלאה של 80 מגה-וואט, אשר מגיעה ביחד עם הכמות המתקבלת מחברת החשמל של ישראל (120 מגה-וואט) וממצרים

(17 מגה-וואט) לתפוקה של 202 מגה-וואט בלבד, בעוד שהיקף הצריכה עומד על 240 מגה-וואט. יתירה מכך, עקב המחסור בכריטי ציוד בסיסיים כגון שנאים, כבלים ונתיכים, דיווחה חברת החשמל של עזה (GPGC), האחראית על אספקת החשמל, כי היא מתקשה להמשיך בהפקת החשמל. במהלך תקופת הגשמים העומדת בפתח, צפויה צריכת החשמל לעלות ולגרום להפסקות חשמל ממושכות יותר. הדבר גם ישבש את אספקת המים, את הטיפול במי השופכין ואת שירותי התברואה וכן את פעילות בתי החולים ובתי הספר ומתן שירותים בסיסיים אחרים.

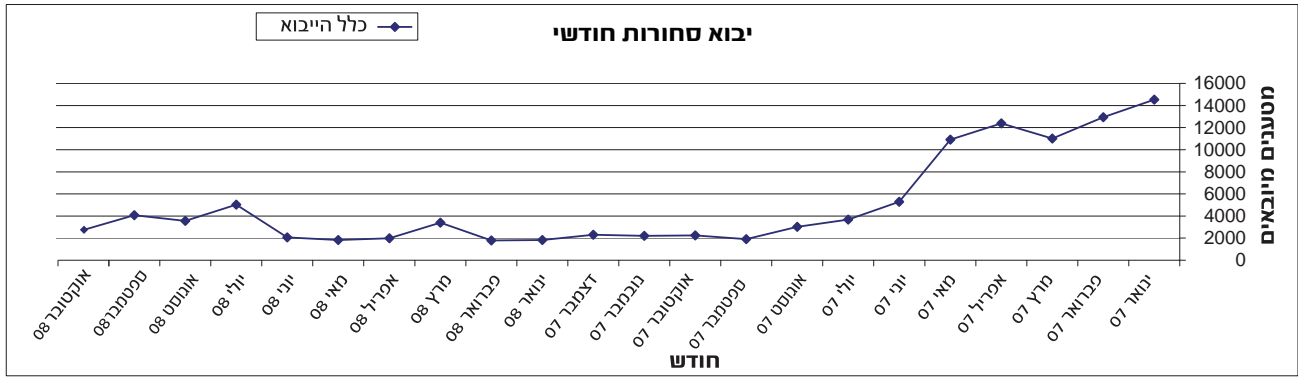
רוב תושבי עזה אינם יכולים לצאת את הרצועה; הקרע השורר בין עזה ורמאללה גורם לעיכוב נוסף של מקרים רפואיים דחופים

במהלך אוקטובר, לא דווח על כל שיפור בנוגע לתנועת בני האדם דרך המעברים בגבול עזה-ישראל ועזה-מצרים. מעבר ארז, המעבר היחיד המחבר בין עזה לבין הגדה המערבית, דרך שטח ישראל, נפתח במשך 23 ימים במהלך אוקטובר; יחד עם זאת, הוא סגור בפני רוב האוכלוסייה. במהלך החודש, הורשו כ-2,000 פלסטינים לעבור בארז, מתוכם 650 חולים ומלוויהם אשר הופנו לקבלת טיפול רפואי מחוץ לרצועה ו-260 אנשי עסקים בכירים בעלי היתרים מיוחדים.

משרדי המחלקה להפניות בחו"ל (RAD) ומנהלת התיאום והקישור (DCL) נותרו סגורים באופן רשמי מאז תחילתה של שביתת עובדי מערכת הבריאות ב-30 באוגוסט. יחד עם זאת, מנהלי RAD ו-DCL המשיכו לטפל בביתם במסמכי ההפניה והבקשות לקבלת היתרים מיוחדים עבור מקרים דחופים ומקרים של סכנת חיים – בייחוד חולים הזקוקים לטיפולים אונקולוגיים, קרדיולוגיים, רפואת ילדים ורפואת עיניים. אפילו המנגנון המאולתר הזה הוקפא ב-9 באוקטובר, בעקבות סגירתם הפיזית של משרדי RAD ע"י רשויות חמאס, מכיוון שכיום אין באפשרותו של המנהל להוציא את המסמכים הדרושים מהמשרד. ב-15 באוקטובר, בעקבות התערבותו של שר הבריאות היושב ברמאללה, הורשו מנהלי RAD ו-DCL לשוב לעבודתם. במהלך אוקטובר, הגישו 460 חולים בקשות להיכנס לישראל לצורך קבלת טיפול רפואי – מחצית ממספר הבקשות שהוגשו באוגוסט (874) ומעט יותר מאלו שהוגשו בספטמבר (348). מתוך הבקשות, אישרו רשויות ישראל 355 (77%) בלבד. 105 (23%) בקשות לא אושרו או עוכבו. מספר החולים שחצו בפועל את מעבר ארז באוקטובר (343) היה נמוך ב-39% ממספר החולים שחצו את המעבר באוגוסט (560) וגבוה ב-3% ממספרם בספטמבר.

במהלך החודש, נפתח מעבר רפיח במשך יומיים לתנועה לשני הכיוונים ובמהלך שמונה ימים אחרים פעל המעבר במתכונת חלקית על מנת לאפשר את חזרתם לעזה של מקרים רפואיים ועולי רגל. במהלך אוקטובר, חצו 22 פלסטינים את המעבר אל שטח מצרים, לעומת 2,676 בספטמבר, ו-1,040 עולי רגל ומקרים רפואיים שבו לעזה, לעומת 781 בספטמבר.

בנוסף, אלפי עצתים מושפעים מהמחסור בדרכונים ריקים השורר מאז עליית חמאס לשלטון ביוני 2007. מאז תחילת 2008, קיבלה עזה 15,600 דרכונים חדשים וריקים בלבד מרמאללה. דרושים כיום 20,000 דרכונים חדשים על מנת להתמודד עם הבקשות

למרות ההקלה המיידית שהיא מספקת, נמוכים הסיכויים שהפעילות המסחרית המתקיימת דרך המנהרות תביא לשיקום כלכלת עזה. המנהרות אינן מהוות תחליף לפתיחתם המחודשת של מעברי הגבול עם ישראל.

הגדה המערבית: גישה לאדמות חקלאיות - קשיים במהלך מסיק הזיתים בגדה המערבית

מסיק הזיתים של השנה הנוכחית נפתח באופן רשמי ב-20 באוקטובר ושנת 2008 צפויה להיות שנת שיא מבחינת כמות היבול. בדומה לשנים קודמות, העבודה במטעי הזיתים השוכנים בקרבתן של התנחלויות מסוימות שובשה עקב פרובוקציות ואלימות פיזית מצד מתנחלים ישראלים, אשר התרחשו למרות פריסתם של כוחות צה"ל וקבוצות סולידאריות מישראל ומרחבי העולם בנקודות חיכוך ידועות במהלך פרקי זמן שנקבעו מראש. מקור נוסף לדאגה הוא הגבלת הגישה למטעי זיתים המבודדים בין הגדר לכין הקו הירוק. מסקר של UNRWA ו-OCHA עולה כי בצפון הגדה המערבית, כ-80% מהתושבים שביקשו לנטול חלק במסיק הזיתים לא קיבלו אישורים מרשויות ישראל.

בנפת חברון, שם נפתחים שערי הגדר במהלך עונת המסיק בלבד, נדחה מועד פתיחת העונה פעמיים, ל-22 באוקטובר. החקלאים סבלו עיכובים ממושכים והגבלות חמורות בנוגע למעבר כלי רכב, בין יתר ההגבלות, כתוצאה ממספרם המוגבל של החיילים שצה"ל הקצה להפעלת השערים. בנפות ירושלים ורמאללה נפתחים שערי הגדר בימים א-ה ונסגרים במהלך סופי השבוע והדבר מאלץ פלסטינים בעלי משרות לצאת לחופשה לצורך המסיק. יתירה מכך, השערים בנפת ירושלים נפתחו בשעות הבוקר ובשעות אחה"צ המאוחרות בלבד, כך שתלמידי בתי הספר לא יכלו לסייע במסיק הזיתים במהלך שעות אחה"צ.

השנה, נקט צה"ל במספר צעדים משמעותיים שנועדו לשפר את התיאום בנוגע למסיק. בצפון הגדה המערבית, שם מיושם משטר ההיתרים והשערים מאז 2003, חלות הגבלות חמורות על גישתם של הפלסטינים לאדמה חקלאית המבודדת ע"י הגדר. אולם השנה, הכריז צה"ל על הקצאה של 3,000 היתרים נוספים לתקופת מסיק הזיתים, לרבות לתושבים בעלי רישום ביטחוני שאינם זכאים על פי רוב להיתר, למרות שמתן ההיתרים עדיין מותנה בהצגת הוכחה לבעלות על הקרקע (יישום ההקלות מצוי כעת במעקב²). לפי דיווחים, השערים נפתחים בדרך כלל בהתאם ללוח הזמנים, לרבות השערים שנפתחים במהלך עונת המסיק בלבד. בנפת בית לחם, שערי הגדר המספקים גישה לאזורים שסופחו לישראל ב-1967

שהצטברו, אשר 2,500 מתוכן נוגעות למקרים הומניטריים דחופים. באמצע אוגוסט, הורה הנשיא עבאס על משלוח דחוף של דרכונים חדשים לעזה, אך נכון לסוף חודש אוקטובר, טרם התקבלו דרכונים ברצועה.

גבול עזה-מצרים: המנהרות ממשיכות לספק הקלה לתושבים, במחיר של עלייה בכמות הנפגעים

עקב המשך ההגבלות על ייבוא סחורות דרך המעברים הרשמיים של רצועת עזה (קרני, סופה, כרם שלום ורפיח), ממשיכות לשגשג המנהרות שמתחת לגבול עזה-מצרים. במהלך השנה האחרונה, הפכו מאות מנהרות חדשות לשמש כעורק חיים עבור האוכלוסייה. לפי מקורות בתקשורת, המוצרים המיובאים דרך המנהרות כוללים, בין היתר, כבשים ועגלים, חלקי חילוף מכאניים, מצרכי מזון ומוצרי בסיס אחרים. בנוסף, מאז תחילת ספטמבר 2008, משמשות המנהרות יותר ויותר להעברת דלקים באמצעות צינורות ממקורות שונים עולה כי במהלך אוקטובר, הועברו מדי יום לעזה עד 100,000 ליטרים של סולר ו-50,000 ליטרים של בנזין. בחלק מתחנות הדלק ברצועה נמכר דלק מישראל לצד דלק ממצרים, והאחרון מוצע במחיר נמוך יותר (סולר מצרי עולה 4.8 ש"ח לליטר, בעוד שסולר ישראלי עולה 5.75 ש"ח לליטר). על רקע זה, הוקפאה ב-25 בספטמבר מערכת קיצוב הסולר שהנהיגו רשויות חמאס בחודש אפריל, לאחר שאספקה נוספת הגיעה ממצרים. לעומת זאת, מערכת קיצוב הבנזין נותרה על כנה וקיים מחסור חריף בגז בישראל.

בעוד ששגשוג המנהרות העניק הקלה מסוימת לאוכלוסייה והניב רווחים לאליטה "הכלכלית" החדשה, אין הדבר מפחית מחשיבות הצורך לפתוח מחדש את המעברים הרגילים. בייחוד מכיוון שהמנהרות מהוות סכנה ולעתים אף גורמות למוות. במהלך אוקטובר, נהרגו שמונה פלסטינים בתקריות הקשורות למנהרות: שניים לאחר ששריפה פרצה במנהרה ששימשה לפי דיווחים להעברת דלק; שניים כתוצאה מפיצוץ של מיכל גז שהועבר דרך מנהרה; אחד כתוצאה מהתחשמלות בעת שעסק בחפירת מנהרה; ושלושה בהתמוטטות מנהרות. תקריות אלו מעלות את מניין ההרוגים מאז תחילת השנה לחמישים בקירוב. בסוף ספטמבר, פרסמו רשויות חמאס רשימה של תנאים המיועדים להגן על מפעילי המנהרות, הכוללים סכומי פיצויים קבועים עבור משפחות ההרוגים במנהרות וכן שיטת רישוי חדשה. כל המנהרות זקוקות לרישיון הפעלה וקיימת עמלה קבועה עבור החפירה וההפעלה של מנהרה. בינתיים, המשיכו כוחות הביטחון המצרים לסגור ולהרוס מנהרות ולפי דיווחים, השמידו שש מנהרות במהלך אוקטובר.

המשמש לתנועת כלי רכב מסחריים בין העיר לכין מסוף הסחורות בתקומיה. שער זה נפתח בחודש אוגוסט במסגרת סדרה של צעדים שנועדו להקל על תנועת הפלסטינים בתוך הגדה המערבית. בנוסף, צה"ל מנע ממתפללים מוסלמים גישה למסגד איברהימי, הממוקם באזור שבשליטת ישראל בעיר חברון (אזור 2H), במשך שלושה ימים על מנת לאפשר למתפללים יהודים רבים להגיע אל המקום. לבסוף, במהלך חג הסוכות, הכריז צה"ל על האזור הסמוך לבית הספר "קורטובה" לנערות "שטח צבאי סגור" ומנע גישה מהתלמידות וממלוויהן, אנשי "מועצת הכנסיות העולמית".

בצפון הגדה המערבית, ב-8 וב-9 באוקטובר, במהלך יום הכיפורים, סגר צה"ל את המחסומים תיאסיר ואל-חמרה למשך 27 שעות ומנע מפלסטינים להיכנס אל אזור הצפוני של בקעת הירדן, או לצאת ממנו.

יציאה מהגדה המערבית: נוהל חדש משפיע על פלסטינים תושבי הגדה המערבית המנועים מיציאה לחו"ל

במסגרת החלטה שפורסמה ב-28 באוקטובר, העניק בג"ץ לצה"ל 90 ימים "לבחנית" תיקון לנוהל הנוגע לפלסטינים תושבי הגדה המערבית המנועים מיציאה לחו"ל לאחר שהוגדרו "סיכון ביטחוני" ע"י שירות הביטחון הכללי (שב"כ). פרקליט המדינה יידע את בית המשפט כי הגדרה זו חלה כיום על כאחוז אחד של האוכלוסייה הפלסטינית (כ-2,000 תושבים) בגדה המערבית.

ההחלטה התקבלה במסגרת עתירה שהוגשה לפני שנתיים ע"י שלושה ארגוני זכויות אדם ישראלים⁹ כנגד נוהל המשמש את צה"ל, על פיו פלסטינים שהוגדרו כסיכון ביטחוני יגלו שהם מנועים מיציאה לחו"ל רק לאחר שיגיעו לגשר אלנבי ביום נסיעתם ולא יקבלו כל אפשרות לערער על האיסור. בינואר 2008, בעקבות העתירה, הנהיג צה"ל תקנות נוספות שבמסגרתן יוכלו הפלסטינים לפנות ל-DCL מראש על מנת לברר אם הם מנועים מיציאה לחו"ל ולקבל תשובה לשאלתם בתוך שישה שבועות. אם האיסור אכן קיים, התושב הפלסטיני ראוי לבקש שצה"ל יבחן שנית את המצב ויעניק תשובה בתוך שישה שבועות נוספים. מעבר לכך, לא קיים במסגרת נוהל זה כל מנגנון המאפשר ערעור על ההחלטה או קיום שימוע שבמסגרתו ניתן יהיה לערער על הראיות העומדות כנגד התושב. התיקון שייבחן כעת נוגע בעיקר לתושבים שעליהם לא חל איסור, אשר יוכלו מעתה ואילך לקבל מענה מיד לאחר שיגישו את בקשתם. לאחר הגשת הבקשה הראשונית, התיקים של התושבים המוגדרים כסיכון ביטחוני ייבחנו ע"י הרשויות הרלוונטיות, אשר יספקו תשובה בתוך שישה שבועות.

לדברי העותרים, הן הנהלים שהונהגו בינואר והן התיקון שנעשה לאחרונה מהווים הפרת חוק בוטה: במקום שצה"ל יעדכן מיוזמתו כל תושב שכנגדו תלוי ועומד איסור יציאה לחו"ל, בהתאם ליסודות המנהל התקין, ויעניק לאדם זה הזדמנות לערער על האיסור, צה"ל מטיל את המעמסה הבירוקרטית הכרוכה בבדיקת הסטאטוס על כתפי התושב וממשיך למנוע ממנו את הזכות לשימוע הוגן.

(המצויים בתוך גבולותיה המוניציפליים של ירושלים) נפתחו בפעם הראשונה במהלך עונת המסיק הנוכחית.

ברחבי הגדה המערבית, דווח על מספר אירועים של אלימות מצד מתנחלים כנגד מוסקי זיתים פלסטינים. בצפון, דווח על חיכוכים רבים במיוחד באזור ההתנחלויות קדומים, אלון מורה, יצהר ושילה והמאחזים שבות עמי וחוות גלעד ובדרום, תועדו רוב התקריות בקרבת ההתנחלויות תל רומיידה (הממוקמת באזור של העיר חברון המצוי בשליטת ישראל), קריית ארבע ועותניאל וכן בכפרים הפלסטינים נחלין ותוקו.

גישה למזרח ירושלים: הגבלות נוספות על גישת חולים וצוותים רפואיים אל בתי החולים של מזרח ירושלים

במהלך החודש, לא אפשרו רשויות ישראל לצוותים רפואיים ולחולים בעלי תעודת זהות של הגדה המערבית, הנושאים אישורים תקפים, להגיע אל בתי החולים של מזרח ירושלים דרך מחסומי כלי הרכב הממוקמים על שני נתיבים ראשיים המובילים אל העיר (המחסומים חיזמה וא-זעיים). איסור זה, המצוי בתוקף מאז יולי 2008, מאלץ אנשים אלו להשתמש באחד משני המחסומים/מסופים המיועדים להולכי רגל (המחסומים קלנדיה והזיתים), כמו יתר הפלסטינים בעלי תעודת זהות של הגדה המערבית הנושאים אישורים.

העובדה ששני המחסומים המיועדים להולכי רגל, בהם נאלצים כיום להשתמש הצוותים הרפואיים והחולים, עמוסים לעתים קרובות והמעבר דרכם אורך זמן רב בהרבה (עיכוב משוער של 90-120 דקות), גורמת לשיבוש מתן שירותי הבריאות לאוכלוסייה הפלסטינית: חולים הסובלים ממחלות קשות, לרבות סוכרת, סרטן ומחלות לב, נאלצים כיום לעמוד בתורים ארוכים, לחצות את המעבר ברגל ולחפש אמצעי תחבורה בצדו השני; כמו כן, דווח כי רופאים ואחיות מגיעים באיחור למקום עבודתם והדבר מעכב את מתן הטיפולים הרפואיים.

יחד עם זאת, חלק מהחולים והצוותים הרפואיים הורשו לעבור דרך אחד משני מחסומי כלי הרכב באופן חריג, בעקבות התערבותו של מתאם הבריאות של המנהל האזרחי הישראלי. שר הבריאות הפלסטיני פנה אל עמיתו הישראלי בבקשה דחופה להתערב בעניין זה, במטרה להשיב את נוהל המעבר הקודם.

פגיעה נוספת באפשרות הגישה של הפלסטינים במהלך חגי ישראל

לרגל חגי ישראל שחלו במהלך אוקטובר – ראש השנה, יום כיפור וסוכות – הטילו רשויות ישראל סגר מלא על הגדה המערבית במשך 12 ימים. פלסטינים בעלי תעודת זהות של הגדה המערבית, הנושאים אישורי כניסה תקפים שהנפיקה ישראל, לא הורשו להיכנס למזרח ירושלים ולישראל. בין הנפגעים העיקריים מהסגר היו פלסטינים המועסקים בישראל והמקבלים שכר על בסיס יומי, אשר לא יכלו להגיע למקום עבודתם במשך חלק מימי העבודה.

במהלך אותו פרק זמן, הטיל צה"ל הגבלות גישה נוספות על העיר חברון וסביבתה. צה"ל סגר למשך 12 ימים את השער הממוקם על הציר המחבר את העיר חברון אל כביש 35 (צומת ראס אל-ג'ורה),

בעלות של 814,000 דולר דרך פרויקט EMAP ("תוכנית סיוע החירום הרפואי") שבמימון USAID, יחד עם זאת, במהלך אוקטובר דיווח MoH כי 100 פריטי ציוד חד-פעמי אצלו מהמלאי.

נמשכת שביבת עובדי מערכת הבריאות בעזה

שביבת עובדי מערכת הבריאות, שהחלה ב-30 באוגוסט 2008, הוחרקה עד לסוף השנה. במהלך אוקטובר, המשיכו לעבוד 25% מחברי הסגל הרפואי העובדים בבתי החולים של משרד הבריאות הפלסטיני (MoH), לעומת 28% שקיימו את השביטה במהלך ספטמבר. הירידה במספר השובתים נבעה מירידה בשיעור של 28% במספר הרופאים השובתים, אשר שבו לעבודה במהלך השבוע הראשון של אוקטובר. אחוז האחיות השובותות (24%) ואחוז השובתים העוסקים במקצועות אחרים נותרו ללא שינוי מאז ספטמבר. כל בתי החולים של MoH פעלו במתכונת מלאה וסיפקו את מלוא השירותים, לרבות ניתוחים שאינם מצילי חיים, יחד עם זאת, קיימים חששות לגבי איכות השירותים ואספקתם בזמן.

מים ותברואה עזה: שיבושים באספקת המים ושירותי התברואה כתוצאה מהסכסוך השורר בין עזה ורמאללה

במהלך אוקטובר, המשיך היעדר התיאום בין רשות המים הפלסטינית (PWA) ברמאללה לבין משרד החקלאות (MoA) ברצועת עזה לגרום לשיבושים באספקת המים ושירותי התברואה ברצועת עזה. רשות המים של יישובי חוף עזה (CMWU) לא קיבלה מאז אוגוסט 2008 אספקת סולר (על פי רוב, מקבלת הרשות 100-150,000 ליטרים מדי חודש), הדרוש להפעלת בארות מי השתייה ותחנות ומשאיות שאיבת מי השופכין. למרות שחל שיפור בתחום אספקת החשמל במהלך אוקטובר, באזורים מסוימים, בייחוד ברפיח, שם קיימת בעיה של תת-מתח, אספקת הסולר נותרה חיונית לתפקודה התקין של המערכת. רשות CMWU דיווחה כי כ-50% מבארות מי השתייה אצל מלאי הסולר והפעלתן מותנית באספקת חשמל סדירה.

במרפאות הראשוניות (PHC) לא חל שינוי באחוז אנשי המקצוע השובתים או בהיקף מתן השירותים. 36-40% מאנשי הצוות של מרפאות אלו קיימו את השביטה. שתי מרפאות PHC בנפות צפון עזה ועזה נותרו סגורות, בעוד שיתר המרפאות ומרכזי בריאות הנפש הקהילתיים פעלו במתכונת מלאה.

בנוסף לשיבוש אספקת המים, המחסור בדלק משפיע גם על פעילותן של תחנות שאיבת מי השופכין, הזקוקות לחשמל ולמחוללי גיבוי על מנת לפעול ולמנוע הצפות. בעקבות הגשמים הכבדים שירדו בתאריכים 27-28 באוקטובר, פנתה CMWU בבקשה לקבלת אספקת דלק לשעת חירום, מכיוון שנוצר סיכון שברכות מי השופכין יעלו על גדותיהן ובאזורים מסוימים דווח על הצפות של אזורים נמוכים ושל בתי מגורים. בתגובה, תרמה סוכנות UNRWA 32,500 ליטרים של דלק לשימוש בשעת חירום. יחד עם תרומה זו, מגיעה כמות הסולר ש-UNRWA תרמה ל-CMWU מאז תחילת המחלוקת הפוליטית ל-77,500 ליטרים. הדיונים ליישוב המחלוקת נמשכים אך נכון לסוף חודש אוקטובר, טרם הושג פיתרון והגשמים המתקרבים וההצפות שיבואו בעקבותיהם הופכים את הנושא לבעל חשיבות עליונה.

המחלוקת הפוליטית, בשילוב עם הסגר והקפאת מיזמי הפיתוח, גרמה נזקים קשים למערכות הבריאות של עזה. על מנת לתקן את הנזקים, קיים צורך בפעילות שתאפשר התאוששות מוקדמת בת-קיימא ובעבודת פיתוח בשיתוף עם MoH. ממידע מוקדם עולה כי מאז תחילת השביטה במערכת הבריאות, חלה ירידה משמעותית, בין היתר, במספרם הכולל של החולים שאושפזו בבתי החולים, במספר החולים שקיבלו טיפול במרפאות החוץ ובמספר הניתוחים שאינם מצילי חיים.

נתונים סוציו-אקונומיים עלייה בכמות פריטי המזון שפג תוקפם אשר נתפסו בגדה המערבית

במהלך אוקטובר, דיווח המשרד הפלסטיני לכלכלה לאומית (MoNE) על עלייה בשיעור של כ-96% בכמות מצרכי המזון שפג תוקפם אשר נתפסו בשווקי הגדה המערבית, בהשוואה לאוגוסט 2008 (271 לעומת 138 טונות)¹⁰. כ-95% מהפריטים היו מיועדים למאכל אדם. תופעה זו קיימת בייחוד בריכוזי אוכלוסייה פלסטינית הסמוכים למסופי הסחורות הישראלים ולהתנחלויות. במהלך פשיטה אחת שנערכה בחברון, איתרה המחלקה להגנת הצרכן של MoNE והחרימה 150 טונות של פריטי מזון שפג תוקפם, אשר היו בדרכם אל שווקי רמאללה; זוהי הכמות הגדולה ביותר שאי פעם נתפסה בשטח הפלסטיני הכבוש ולפי דיווחים, פריטי המזון הגיעו מישראל ומההתנחלויות.

מחסור בתרופות ובציוד רפואי בבתי המרקחת המרכזיים של עזה

באוקטובר קיבל MoH ברמאללה החלטה לחדש את התיאום שיאפשר כניסה של תרופות לעזה, אך טרם התקבלו ברצועה משלוחי תרופות מבתי המרקחת המרכזיים ברמאללה. לפי דיווחים, העיכוב נובע מקשיים לוגיסטיים. מאז תחילת ספטמבר, קיבלו בתי המרקחת המרכזיים של עזה שני משלוחים שהעביר ארגון הבריאות העולמי (WHO).

עקב העובדה שלא התקבלו משלוחים של תרופות חדשות, חלה עלייה משמעותית במספר פריטי התרופות החיוניים המצויים במלאי חסר בבתי המרקחת המרכזיים של רצועת עזה; מ-63 מתוך 473 פריטים באמצע ספטמבר (15%) ל-94 (23%) באמצע אוקטובר. כ-48 (12%) פריטי תרופות היו מצויים במלאי שסיפיק למשך פחות משלושה חודשים; ללא שינוי מאז אמצע ספטמבר. בנוסף, 128 פריטי ציוד רפואי, מתוך 596 (22%), מצויים במלאי חסר.

בגדה המערבית, MoH דיווח כי במהלך אוקטובר, 65 פריטי תרופות אצלו מהמלאי. MoH מקדים משלוחים של פריטי תרופות נוספים, אשר נרכשו במסגרת סבב רכישות שהתבצע לאחרונה. ארגון Care International העניק למשרד פריטי ציוד חד-פעמי

הידרדרות התנאים הכלכליים וכוח הקנייה¹¹ היא אחד הגורמים העיקריים למסחר הבלתי חוקי בפריטי מזון ותרופות שפג תוקפם. המועצה הפלסטינית המחוקקת הקימה קבוצת עבודה פרלמנטרית

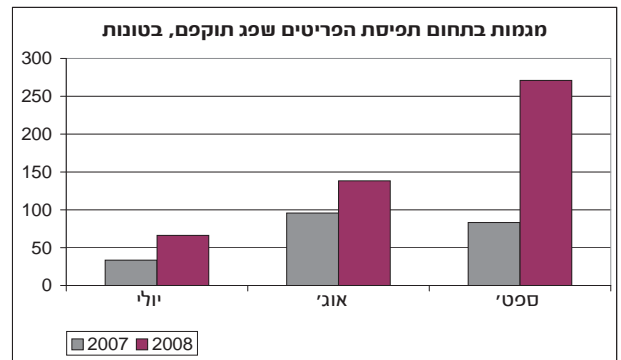

לאור הצרכים השוטפים והחדשים ובמטרה להבטיח תגובה מהירה ולסייע למספר גדל והולך של בני אדם הסובלים ממחסור קשה, מנסה משרד OCHA בשטח הפלסטיני הכבוש, בתוקף תפקידו כמנהל הקרן ומטעם המתאם ההומניטרי של האו"ם, לגייס תרומות נוספות עבור קרן HRF. יעד המימון הוא 5-8 מיליון דולר. לאחרונה, קיבלה קרן HRF התחייבויות לתרומה מספרד ומנורבגיה.

בעת האחרונה, סיפקה קרן HRF תגובה למשבר ששרר ברצועת עזה. הקרן כיסתה את עלות התיקון של מתקן שאיבת מי שופכין במחנה הפליטים ג'בלייה, אשר נהרס כתוצאה מההצפה שהתרחשה בסוף חודש אוקטובר.

החל מאמצע נובמבר 2008, ממומנים דרך הליך הפנייה המשולבת (CAP) מיזמים הומניטריים בשטח הפלסטיני הכבוש, בעלות של 313 מיליון דולר בקירוב – סכום זה מהווה 73% מהתקציב הכולל של הליך CAP.

אשר תפתח אמצעים להגנת הצרכנים מפני מסחר בלתי חוקי בפריטי מזון ותרופות שפג תוקפם ותפקח על נקיטת הצעדים כנגד סוחרים העוסקים בפעילות זו¹². בשלב זה, קשה לזהות את ההשלכות הבריאות הפוטנציאליות של תופעה זו.

טבלה 3: תפיסת פריטים שפג תוקפם, בטונות

חינוך

שביתת עובדי מערכת החינוך בעזה נמשכת

שביתות המורים, אשר החלו ב-24 באוגוסט 2008, הוארכו עד לסוף השנה. השביתה השפיעה על 381 בתי ספר של הרש"פ (המונים יחדיו 250,000 תלמידים) ברצועת עזה, שבהם מועסקים 10,000 מורים. תחילה, קיימו את השביתה יותר מ-60% מהמורים המלמדים בבתי הספר של הרש"פ אולם במהלך אוקטובר הוערך מספר השובתים בכ-52% (UNICEF). שיעור נוכחות התלמידים נותר קבוע במהלך השביתה מכיוון ש-6,000 המורים החדשים ששכרו רשויות חמאס המשיכו ללמד בכיתות, על אף שיבושים מסוימים במערכת השעות. בחלק מבתי הספר נותר מחסור במורים מחליפים בתחום המתמטיקה והמדעים ולכן מספר כיתות חלקו את אותו מורה, כך שחלה ירידה בכמות שעות ההוראה שהוענקו לחלק מהתלמידים.

איכות החינוך המשיכה להוות מקור לדאגה. בתחילת אוקטובר, קיים משרד החינוך וההשכלה הגבוהה (MoEHE) בעזה תוכנית הכשרה בת שמונה ימים (40 שעות) עבור המורים המחליפים שנשכרו לאחרונה. התוכנית מתמקדת בעיקר בשיטות הוראה. בנוסף, UNICEF הרחיבה את תוכניתיה בתחום ההוראה המתקנת, המוענקות ע"י ארגונים לא ממשלתיים שותפים. הסוכנות מקיימת שיעורים לפני שעות הלימודים ולאחריהן, ככל התחומים ובעיקר במתמטיקה ובערבית. ב-13 באוקטובר, פרסם משרד החינוך הפועל בשיתוף עם רשויות חמאס הנחיה לפיה החל מה-14 באוקטובר, מורים ומנהלים המקיימים את השביתה לא יורשו לשוב אל בתי הספר.

מימון CAP ו-HRF

במהלך 2008, התמקדה קרן הסיוע ההומניטרי (HRF) במיזמים לשעת חירום אשר סיפקו מענה לצרכים ההומניטריים הדחופים של אלפי פלסטינים. יחד עם זאת, שני מיזמים ראויים בתחום הבריאות ברצועת עזה, אשר זכו לאחרונה לאישור, הוקפאו עקב מיצוי המימון. בנוסף, לא היה באפשרות HRF להגיב לבקשות סיוע שהתקבלו לאחרונה מקהילות בבקעת הירדן, אשר הגשמים הכבדים הסבו נזקים קשים לפרנסתן.

הערות

1. ועדה זו נקראה בעבר "הועדה הפלסטינית העצמאית לזכויות האזרח".
2. ראו יוסי יהושע, שוטרים במדי צבא, ידיעות אחרונות, 30 באוקטובר 2008, עמ' 6.
3. ראו עמוס הראל, שר הביטחון ברק הורה לבחון צמצום הסעות ואיסוף אשפה במאחזים לא חוקיים, 30 באוקטובר 2008.
4. למרות שהם לא היו מאוכלסים בעת הפינוי, 17 מבין מבנים אלו שימשו כבתי מגורים במהלך עונת החורף.
5. קהילת מגיאיר א-דיר שכנה לפני 1967 ממזרח למיקומה הנוכחי. לאחר 1967, הכריז צה"ל על חלקים נרחבים מהאזור "שטח צבאי סגור" והעביר את הקהילה מערבה. ב-1982, דחף צה"ל את הקהילה פעם נוספת לכיוון מערב. ב-1986, בנה המנהל האזרחי הישראלי בית ספר (מבנה בטון הכולל כיתת לימוד אחת) במיקומה הנוכחי של הקהילה וחיבר את הקהילה אל רשת המים.
6. במקום מתכננים למען זכויות תכנון, התחום האסור, מדיניות התכנון הישראלית בכפרים הפלסטיניים בשטח C, אוקטובר 2008.
7. הבנק העולמי, ההשלכות הכלכליות של הגבלת הגישה לאדמות בגדה המערבית, אוקטובר 2008.
8. ראו UNOCHA ו-UNRWA: ההשלכות ההומניטריות של הגדר: ארבע שנים לאחר מתן חוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק בעניין הגדר, יולי 2008. http://www.ochaopt.org/documents/Barrier_Report_July_2008.pdf
9. האגודה לזכויות האזרח בישראל, המוקד להגנת הפרט ורופאים למען זכויות אדם.
10. העובדות והנתונים מתוך ראיון עם נציג MoNE.
11. מדד המחירים לצרכן בענף המזון עלה ב-2.8% בספטמבר, בהשוואה לאוגוסט 2008. הבנק העולמי דיווח כי מדד המחירים לצרכן עלה ב-21.4% במהלך התקופה שבין יוני 2007 ויוני 2008.
12. "המועצה הפלסטינית המחוקקת מכריזה על נקיטת צעדים כנגד מצרכי מזון ותרופות שפג תוקפם", סוכנות הידיעות מען, 29.10.08, <http://www.maannews.net/en/index.php?opr=ShowDetails&ID=32868>

סוניה אל-חטיב מהעיר שכם היא סיפור הצלחה של MEC. היא הצליחה להרחיב את גן הילדים ובית הספר שהיא מנהלת, הקרויים "אלטלים אלהידי", בעזרת הלוואות עוקבות שקיבלה במסגרת MEC. היא קיבלה הלוואה התחלתית בסך 850 דולר ב-2002 לצורך רכישת ציוד וכלי כתיבה עבור גן הילדים. מאז, היא קיבלה ארבע הלוואות נוספות, אשר אפשרו לה להרחיב את הגן באמצעות שכירת הקומה השנייה והחצר של אותו מבנה. היא גם רכשה שני אוטובוסים להסעת התלמידים. כיום, היא מספקת 43 משרות לתושבים מקומיים. כשהיא נשאלת מהן תוכניותיה לעתיד, היא מספרת שהיא מקווה שתוכל להלוות סכומים גדולים יותר דרך תוכנית MEC+ ולבנות בסופו של דבר בית ספר משלה, מכיוון שמחירי השכירות גבוהים.

לקבלת מידע נוסף אנא צרו קשר עם מר יחזקאל לין
טלפון 9962 582 - 02 דוא"ל: lein@un.org